

CALLUNA

Inventering av groddjur vid Västra Skälby, Västerås 2021

OM RAPPORTEN:

Titel: Inventering av groddjur vid Västra Skälby, Västerås 2021

Version/datum: 2021-11-01

Framsidebild: Den högra bilden visar en åkergroda och den vänstra är en vanlig groda.

Foton i rapporten: Daniel Segerlind © Calluna AB där inget annat anges

OM UPPDRAGET:

Utfört av: Calluna AB (organisationsnummer: 556575-0675)
Adress huvudkontor: Linköpings slott, 582 28 Linköping
Hemsida: www.calluna.se
Telefon (växel): +46 13-12 25 75

På uppdrag av: Västerås stad

Beställarens kontaktperson: Johan Backman

Projektledare: Daniel Segerlind (Calluna AB)

Rapportförfattare: Daniel Segerlind (Calluna AB)

Inventering: Daniel Segerlind (Calluna AB)

Kartor: Daniel Segerlind (Calluna AB)

Kvalitetssäkring: Tor Hansson Frank och Gustav Palmqvist (Calluna AB)

Intern projektkod: DSD0044

Innehåll

1	Sammanfattning	4
2	Inledning	5
2.1	Lagstiftning om groddjursfaunan	6
3	Uppdragets syfte	6
4	Sveriges groddjur	6
5	Metod	7
6	Resultat	7
6.1	Påträffade groddjur och lekvatten	7
6.2	Värdefulla groddjurshabitat.....	10
7	Slutsatser	11
8	Referenser	12

1 Sammanfattning

Calluna har under 2021 utfört en groddjursinventering för Västerås stad inom detaljplaneområdet Västra Skälby i Västerås stad. I och strax utanför planområdet finns två dagvattendammar belägna och det är dessa som är föremål för inventeringen av groddjur. Syftet är att klargöra om området är en livsmiljö för groddjur och ifall en artskyddsutredning krävs för att inte bryta mot förbuden i artskyddsutredningen.

Resultatet från groddjursinventeringen visar att åkergroda, vanlig padda, vanlig groda, större vattensalamander och mindre vattensalamander finns i området. Resultatet visar även att alla dessa arter utom större vattensalamander använder dammarna som lekvatten. Dessutom noterades lek i ytterligare ett fuktområde inom planområdet.

Calluna gör bedömningen att en artskyddsutredning bör utföras för att reda ut groddjurens hemområden och vandringsvägar samt bevarandestatusen för dessa arter inom den lokala populationen. En artskyddsutredning lämnar sedan förslag på skyddsåtgärder som innebär att förbuden i artskyddsutredningen undviks.

2 Inledning

Under en naturvärdesinventering 2020 av detaljplaneområdet Västra Skälby noterades två vattensamlingar i planområdets västra del. Vattensamlingarnas potential som lekvatten för groddjur bedömdes som hög vilket medförde att en fördjupad artinventering av groddjur behövdes för att säkerställa att artskyddsförordningen hanteras korrekt i detaljplanens framtagande, eftersom alla groddjur i Sverige är fridlysta och skyddas antingen av artskyddsförordningens 4 § eller 6 § (Figur 1). Därmed har Calluna AB fått i uppdrag av Västerås stad att under 2021 utföra en fördjupad groddjursinventering inför framtagandet av en detaljplan för Västra Skälby, Västerås kommun.

Figur 1. Utredningsområdet i Västra Skälby är beläget i den västra utkanten av Västerås stad. Det berörda detaljplaneområdet visas med en blå linje i bilden och de två dammarna är belägna längs Västerleden i norra delen och i södra delen av detaljplaneområdet och är inringade med rött.

2.1 Lagstiftning om groddjusfaunan

Alla groddjur i Sverige är fridlysta och skyddas enligt 4 § eller 6 § artskyddsförordningen. För arter som skyddas av 6 § finns förbud mot att döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar, samt att ta bort eller skada ägg, rom eller larver. Förbudet gäller för vanlig groda, vanlig padda och mindre vattensalamander.

För arterna åkergroda och större vattensalamander är det, enligt 4 § i artskyddsförordningen, förbjudet att med avsikt fånga, döda eller störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är dessutom förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren.

3 Uppdragets syfte

Syftet med den fördjupade groddjursinventeringen vid Västra Skälby är att undersöka om groddjur använder de två vattensamlingar som framkom under en pågående naturvärdesinventering 2020. Utredningen ska svara på vilka arter som använder området som livsmiljö samt att diskutera eventuella behov av fortsatt artskyddsutredning för att undvika förbuden i artskyddsutredningen.

4 Sveriges groddjur

I Sverige finns 13 olika groddjursarter av vilka de flesta påträffas i södra Sverige. Fem av de 13 arterna är rödlistade, dock inte någon av de arter som finns i Västeråsområdet. I Västerås kommun finns fem groddjursarter;

- vanlig groda (*Rana temporaria*)
- åkergroda (*Rana arvalis*)
- vanlig padda (*Bufo bufo*)
- mindre vattensalamander (*Lissotriton vulgaris*)
- större vattensalamander (*Triturus cristatus*)

Kunskapsläget för de rödlistade groddjursarterna är mycket bra, däremot finns kunskapsluckor när det gäller mer allmänt förekommande arter som mindre vattensalamander, vanlig groda, åkergroda och vanlig padda, särskilt gällande deras beståndsutveckling.

Det främsta hotet mot groddjur är habitatförlust, dvs. förlust av livsmiljö. Detta sker bland annat genom utdikning och igenfyllning av våtmarker, ökad igenväxning av landmiljön kring lekdamarna samt genom avverkning och fragmentering av äldre sammanhängande skogsbestånd som hyser för groddjuren lämpliga miljöer för övervintring. Skuggning, övergödning, försurning och toxiner är faktorer som hämmar larvutvecklingen medan introduktion av fisk och kräftdjur i lekvatten medför predation på larverna.

Groddjurens habitat består av en mosaik av land- och småvattenmiljöer. Det äldre kulturlandskapet hade gott om sådana miljöer men som i dag till stora delar har försvunnit på grund av omfattande utdikningar och ändrad markanvändning som till exempel ett effektivare och mer storskaligt jord- och skogsbruk. Genom urban exploatering tillkommer även annan form av markanvändning med bebyggelse och vägar med hårdgjorda ytor och allt mindre plats för småvatten. Förlusten av olika typer av småvatten bidrar till att avståndet mellan lämpliga lekvatten för groddjuren blir större.

5 Metod

De två vattensamlingarna besöktes nattetid för att via audiell inventering notera eventuella groddjur. Sök i vattendragen efter romklumpar och äggsträngar utfördes samtidigt som den audiella inventeringen och kompletterades även dagtid. De två arterna av vattensalamandrar inventeras genom att söka med stark lampa kring strandzonen nattetid under de två arternas lekperiod. Då lekperioderna för grodor och paddor skiljer sig från vattensalamandrarnas lekperioder, vilka inträffar senare, har inventeringen utförts både i april och maj. Fältbesöken genomfördes av Daniel Segerlind och Thomas Karlsson på Calluna. Datumen för fältbesöken var 6/4, 13/4, 20/4 och 6/5.

6 Resultat

6.1 Påträffade groddjur och lekvatten

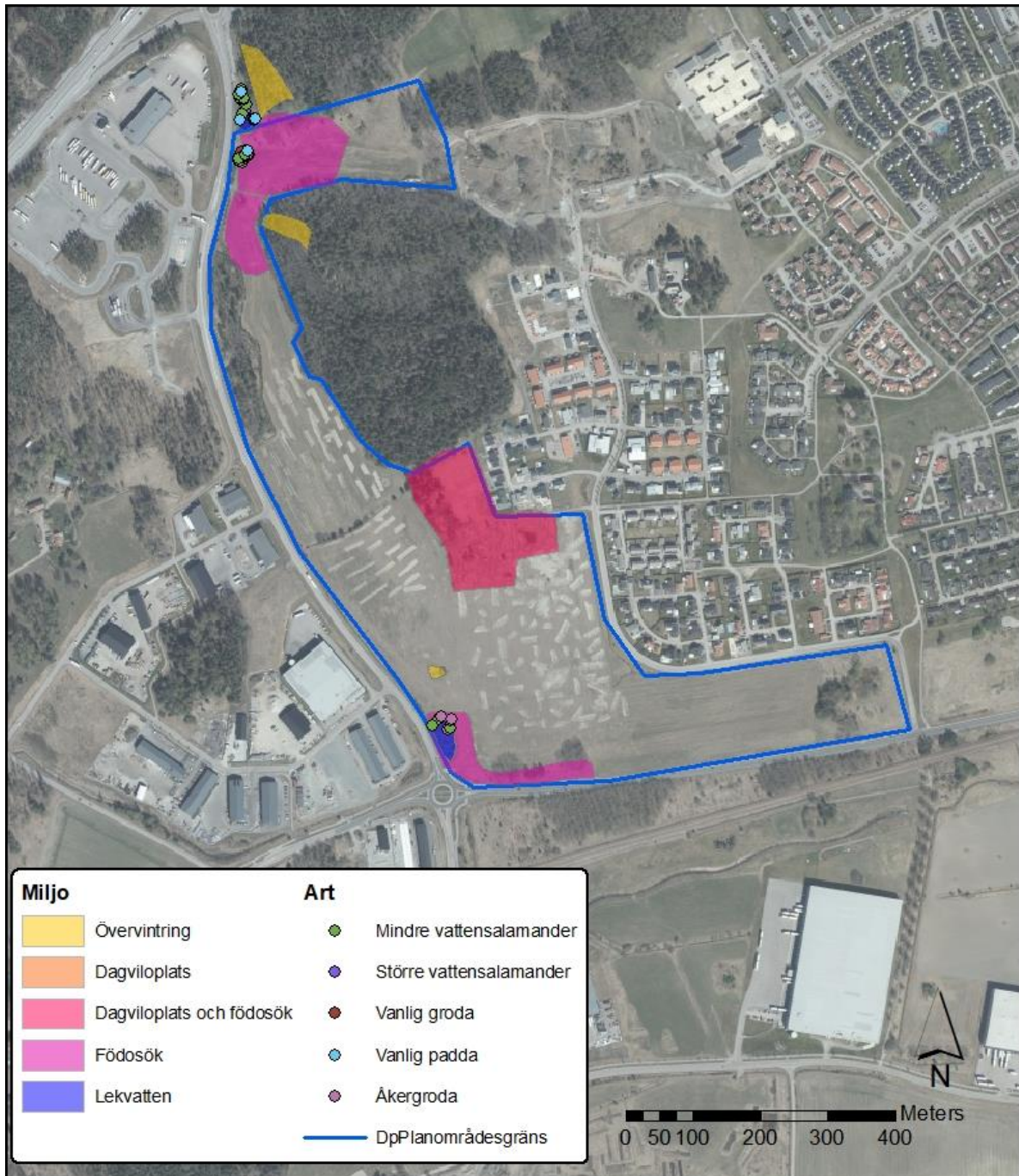
Resultatet från den fördjupade artinventeringen kan påvisa att alla fem av de förekommande groddjursarterna i Västerås förekommer inom detaljplaneområdet Västra Skälby. Groddjursinventeringen visar att det norra vattnet samt ett fuktområde strax söder därom är lekvatten för vanlig padda, vanlig groda, åkergroda och mindre vattensalamander, dessutom förekom större vattensalamander i den norra dammen. Dock kunde enbart en individ noteras och ingen lek.

I den södra dammen har inventeringen konstaterat lek av åkergroda och mindre vattensalamander.

Den norra dammen består av en dagvattendamm med tillrinning från hårdgjorda ytor både norr om och väster om området. I södra delen av dammen finns ett bräddavlopp med en gräsbevuxen vall och söder om vallen en öppen gräsmark. Öster om dammen finns en tallbevuxen höjd med berg i dagen och stenblock. Väster om dammen går Västerleden. I den norra dammen finns ett större vassbälte i den södra delen som sträcker sig en bit norrut och avdelar dammen i två delar i norr och söder. Den norra delen är grundare medan den södra har ett betydligt större vattendjup. I den norra dammen noterades en större vattensalamander, ägg och ett trettiotal spelande vuxna individer av vanlig padda samt spel av fem vanlig groda och ett trettiotal individer av mindre vattensalamander.

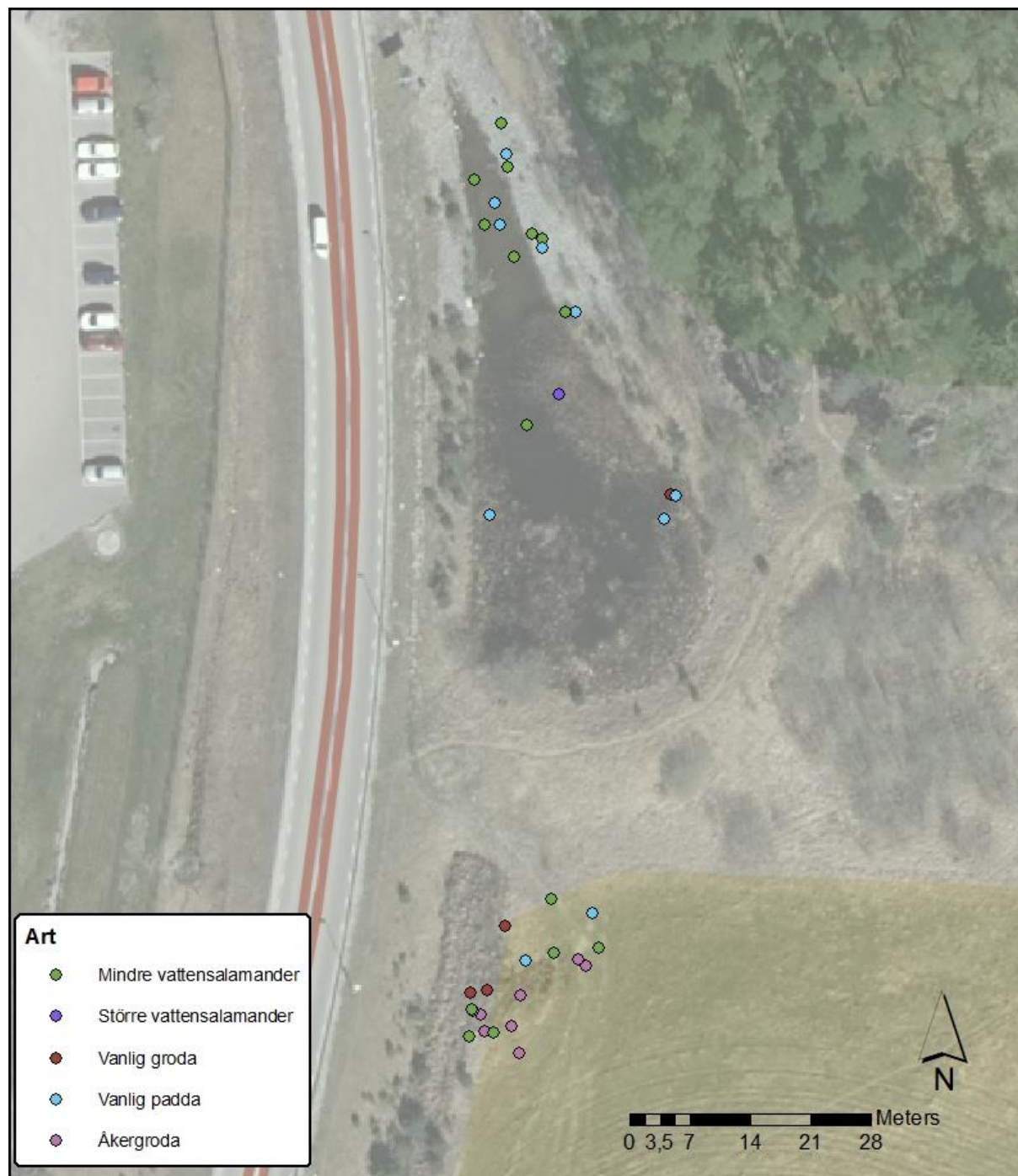
Strax söder om den norra dammen, ute på den öppna gräsytan, finns ett fuktområde som antagligen består av uppträngande grundvatten. Fuktområdet hade vid fältbesöken ett vattendjup på runt en till två decimeter och består mest av pölar med vatten som avgränsas av tuvor av starr- och staggarter. Fuktområdet hänger ihop med ett dike som löper längs Västerleden. Vattnet i diket är svagt strömmande söderut och några groddjur hittades inte i diket. I fuktområdet noterades dock både vuxna individer och romklumpar av vanlig groda och åkergroda. Totalt hittades fyra individer av vanlig groda och tre åkergroda samt tre romklumpar av vardera art. Vidare noterades en vanlig padda samt 11 mindre vattensalamander i fuktområdet.

I planområdets södra del finns ytterligare en dagvattendamm som får sitt tillflöde från diket längs Västerleden samt från hårdgjorda ytor väster om Västerleden. I söder finns ett utlopp där vattnet leds vidare via en kulvert under marken. Dammen ligger som en sänka i en sandig jordbruksmark. Jordbruksmarken användas till vallodling och det förekommer ett flertal odlingsrösen i jordbruksmarken. Söder om dammen går en gång- och cykelbana. Den norra delen av dammen är grund och den södra delen är djupare och avdelas från den norra halvan av ett kraftigt vassbälte. Runt hela dammen växer en bård av sälj och videarter. Vid inventeringen av den södra dammen noterades fem adulta individer av mindre vattensalamander och ett tjugotal spelande vuxna individer samt 36 äggsamlingar av åkergroda.

Figur 2. Kartan visar groddjursfynden som gjordes under fältinventeringen 2021 samt viktiga landmiljöer för groddjur.

Figur 3. I den norra dammen och i ett fuktområde strax söder om dammen noterades spel av vanlig padda, vanlig groda, åkergroda och mindre vattensalamander. En ensam individ av större vattensalamander observerades också.

Figur 4. I den södra dammen noterades mindre vattensalamander och åkergroda. Upp till 32 romklumpar noterades från åkergroda, vilket indikerar att det finns åtminstone 32 honor åkergroda i dammen.

6.2 Värdefulla groddjurshabitat

Förutom de tre vattensamlingarna som konstaterats som lekvattnen bedöms de öppna gräsmarkerna i anslutning till dammarna utgöra värdefulla groddjursmiljöer i form av födosöksområden. Dessutom finns lämpliga övervintringsmiljöer på höjden öster om den norra dammen och i ett skogsparti med blockig terräng strax söder om den öppna gräsmarken i norr. I söder bedömdes ett odlingsröse som är beläget i jordbruksmarken strax norr om dammen som lämplig övervintringsmiljö tillsammans med en gammal jordkällare ytterligare ett stycke norrut.

Födosöksområden och dagviloplatser anses utgöras dels av sluttningen ner mot dammen från jordbruksmarken där flera gnagargångar noterades tillsammans med de närliggande gräsmarkerna. Det är troligt att flera groddjur använder området intill Origovägen som både dagviloplatser och födosöksmiljö under sommaren (Figur 2).

7 Slutsatser

De två vattensamlingarna som noterades under en pågående naturvärdesinventeringen 2020 är efter den fördjupade groddjursinventeringen 2021 konstaterade lekvatten för vanlig groda, åkergroda, vanlig padda och mindre vattensalamander. Åkergroda är upptagen i 4 § artskyddsförordningen vilket, förutom förbuden mot att skada eller döda individer samt skada eller förstöra ägg, innebär att alla artens livsmiljöer är skyddade och får inte försämrats eller förstöras. Skyddet för de övriga arterna bygger enbart på individskydd och inte på livsmiljöer. För att undvika förbuden i artskyddsförordningen är det viktigt att utreda arternas hemområden med fokus på åkergroda för att få en klarhet i vilka miljöer groddjuren använder och hur de rör sig i området. I artskyddsförordningen är ett viktigt begrepp att groddjurshabitat har en kontinuerlig ekologisk funktion, vilket till exempel kan innebära att det är förbjudet att hindra groddjur från att vandra mellan sina olika livsmiljöer genom att, om så bara tillfälligt, stänga av ett vandringsstråk under exempelvis byggprocessen. Inskränkningar i arternas livsmiljö kan leda till en negativ påverkan på den lokala populationen. En negativ påverkan på den lokala populationen kan innebära en försämring av bevarandestatus och att förbud enligt artskyddsförordningen utlöses. Eftersom åkergroda är den art som har strängast skydd bör fokus i en artskyddsutredning ligga på åkergroda, men skyddsåtgärderna bör gälla för alla berörda arterna.

Calluna rekommenderar att nästa steg i processen är att göra en artskyddsutredning för att klargöra de lokala populationernas bevarandestatus i dagsläget och på vilka sätt planen riskerar att påverka dem. I artskyddsutredningen rekommenderar vi även att en habitatnätverksanalys utförs, för att kartlägga lämpliga groddjursmiljöer, spridningsvägar och barriärer för groddjuren. Olika scenarion av planförslag kan då prövas för att klargöra hur stor påverkan olika planförslag har på de aktuella arternas lokala populationer. I artskyddsutredningen tas också förslag på anpassningar och skyddsåtgärder fram för att undvika att planen utlöser förbud enligt artskyddsförordningen. Därefter bör ett samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken anmälas till länsstyrelsen för att presentera lämpliga skyddsåtgärder.

Calluna bedömer att det vore en framgångsfaktor att en naturvårdskonsult deltar aktivt i planarbetet och samarbetar tätt med kommunens handläggare och eventuella andra konsulter i planarbetet. Detta arbetssätt främjar kommunikation och gör att artskyddsutredningen inte enbart behöver bli en statisk ögonblicksbild utan att artskyddsutredningen och planförslaget växer fram tillsammans. Detta förefaller vara ett planområde där artskyddsfrågan är viktig och stort fokus behöver ligga på att lösa den på ett bra sätt.

Utän att ha tagit fram en artskyddsutredning anser Calluna att en möjlig väg att gå för att minska planens påverkan på groddjuren är anpassa planen och tillskapa nya groddjurshabitat. De mest lämpade ytorna för anpassning av planen och anläggande av skyddsåtgärder torde vara den norra delen av detaljplanen för att bibehålla en grön korridor genom området i nord-sydlig riktning. Genom att avsätta en del av detaljplanens yta för att tillskapa nya livsmiljöer i form av dammar, födosöksmiljöer och övervintringsplatser i den norra delen kan delar av den skada planen kommer utgöras minskas. Dock är det omöjligt att i detta läge veta om dessa anpassningar och skyddsåtgärder kommer väga upp detaljplanens påverkan på groddjursfaunan i området. För att veta säkert bör arternas bevarandestatus och planens påverkan på groddjuren utredas.

8 Referenser

Ahlen, I., Andren, C. & Nilson, G. 1995. Sveriges grodor, ödlor och ormar, Helsingborg.

Fog, Kåre; Schmedes, Adam; Rosenørn de Lasson, Dorthe (2001) [1997] (på danska). Nordens padder og krybdyr. København

Naturvårdsverket. 2010. Manual för uppföljning i skyddade områden – Skyddsvärda däggdjur, samt grod- och kräldjur. Diarienummer: 310-5279-05 NS. Version 4,0. 2010-12-21.

SFS 2007:845, 2007. Artskyddsförordning. Available at: riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/artskyddsforordning-2007845_sfs-2007-845.

Hemsida: www.calluna.se • E-post: info@calluna.se • Telefon växel: 013-12 25 75

Huvudkontor: Calluna AB, Linköpings slott, 582 28 Linköping